

BOLALARGA YO‘L HARAKATI QOIDALARINI O‘RGATISHDA OTA-ONALARNING VAZIFALARI

Xasanov Ulug‘bek

*Fargona viloyati Quva tumani kasb-hunar maktabi
maxsus fan o‘qituvchisi*

Annotatsiya: Maktablarda tashkil etiladigan ota-onalar yig‘ilishlarida bolalar xavfsizligini ta‘minlash masalasini targ‘ib etish katta ahamiyatga ega. Ota-onalar uchun maxsus uyushtirilgan ma‘ruzalar, kino-filmlar yo‘kl harakati xavfsizligi hamda sog‘liqni saqlash xodimlari, transport haydovchilari ishtirokida o‘tkazilsa maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Kalit so‘zlar: Bola, yo‘l harakati qoidalari, ota-onalar, shikastlanishlarning oldini olish, ko‘nikma.

KIRISH

Oila farzandlarning jismonan sog‘lom, ma‘nan kamol topishida muhim ahamiyatga molik dargoh sanaladi. Bola uchun oilalik Vatan, ijtimoiy hayotning birinchi pog‘onasidir. Shuning barobarida bolalarning xavfsizligi uchun kurashish ota-ona uchun ham farz, ham qarz. Zero, ko‘cha va yo‘llarda to‘g‘ri yurish ko‘nikmalarini hosil qilish, yo‘l harakati qoidalariga bo‘ysunishni o‘rgatish, ota-onalarning eng muhim vazifalaridan biridir.

Bolalar qishki, bahorgi, yozgi ta‘til kunlarida ota-onalarning e‘tiboridan chetda qolmasliklari darkor. Ayniqsa, maktabgacha tarbiya yoshdagi va boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga katta e‘tibor qaratish lozim, chunki yosh bo‘lganliklari tufayli, ular yo‘kl harakati qoidalarini yaxshi anglab yetmaydilar. Bolalarning darsdan bo‘sh vaqtlarida yoki ta‘til kunlari ota-onalar ularga zarur sharoitlarni yaratib berishlari lozim. Bolalarning katta ko‘chalardan yolg‘iz o‘tishlariga yo‘kl qo‘ymaslik kerak. Transpon serqatnov bo‘lgan yo‘llarda, 14 yoshga to‘lmagan bolalarning velosiped va moped minishlariga ruxsat bermaslik, shikastlanishlarning oldini olishda muhim garov hisoblanadi. Bolalarni yo‘llarda sodir bo‘ladigan xavf-xatarning oldini olish omillaridan yana biri, bolalarga yo‘l harakati qoidalarini o‘rgatish va ularning yo‘llarda beboshlik qilishlari qanday mudxish oqibatlariga olib kelishini tushuntirishdir.

Bolalarning yo‘llarda samokat uchishi, futbol, voleybol va turli xil o‘yinlar o‘ynashiga yo‘l qo‘ymaslik kerak.

Bolalar maktabdan uyga qatnayotganlarida va ta‘til kunlari imkon qadar ota-onalarning nazorati ostida bo‘lishlari maqsadga muvofiq.

Мaktab direktori, maktabning muallimlar jamoasi o'quvchilarning ota-onalari bilan bolalarni yo'l harakati qoidalariga o'rgatish yuzasidan hamkorlikda ish olib borishlari lozim.

Maktablarda tashkil etiladigan ota-onalar yig'ilishlarida bolalar xavfsizligini ta'minlash masalasini targ'ib etish katta ahamiyatga ega. Ota-onalar uchun maxsus uyushtirilgan ma'ruzalar, kino-filmlar yoki harakati xavfsizligi hamda sog'liqni saqlash xodimlari, transport haydovchilari ishtirokida o'tkazilsa maqsadga muvofiq

bo'ladi. Yana ota-onalar bilan bolalar sog'lig'ini saqlash, ularda ko'cha va yo'llarda to'g'ri yurish ko'nikmalarini shakllantirishga doir suhbatlar olib borish mumkin. Masalan:

1. Bolalarga yo'l harakati qoidalarini o'rgatishda ota-onalarning vazifalari.

2. Yo'l harakati qoidalarini bo'yicha o'quvchilarga qo'yiladigan talablar.

3. Bolalarning transportdan shikastlanishining oldini olishda ota-onalarning vazifalari.

4. Ota-onalar bolalar bilan birga yurganlarida ularga yo'l harakati qoidalarini muntazam o'rgatib borishlari.

5. Ko'cha va yo'llarda bolalar harakatini nazorat qilish, zarur bo'lganda ularga yordam berish.

6. Velosiped va velosipedchilar haqida.

7. Kattalarning ko'cha va yo'llardagi tartibsizliklarining bolalarga salbiy ta'siri.

Bolalar sog'lig'ini saqlashda faqat ota-onalar uchun o'tkaziladigan ma'ruza va suhbatlar bilan chegaralanib qolmasdan, boshqa bir qator tadbirlar ham o'tkazish mumkin. Buning uchun otaliq tashkilotlar, shirkat xodimlari, YHX, transport xodimlari birgalikda yosh nazoratchilar, yuqori sinf o'quvchilari yordamida quyidagilarni amalga oshirishlari zarur:

— maktab atrofidagi hududda bolalarning maktabga kelish va maktabdan qaytish vaqtida navbatchilik qilish;

— ota-onalar, avtomobil havaskorlari jamiyati yordamida, yuqori sinf o'quvchilari uchun velosiped haydovchilar kursini tashkil etish va kursni bitirganlarga guvohnoma berish;

— farzandlari birinchi sinfga boradigan ota-onalarning tuman va shahar konferensiyalarini o'tkazish;

— ota-onalar qo'mitasi va otaliq tashkilotlar yordamida «Harakat xavfsizligi haftaligi» o'tkazish;

— ota-onalar, otaliq tashkilotlar yordamida maktabda, maktabgacha ta'lim muassasalarida, turajoylarda avtomaydoncha va avtoshaharchalar qurish hamda jihozlash, boksh vaqtlarda u yerda o'yin va musobaqalar o'tkazish;

— ota-onalar majlisida o'quvchilarga yo'l harakati qoidalarini o'rgatish masalalarini muhokama qilish.

Harakat xavfsizligi, xalq maorifi xodimlari tomonidan o'tkazilayotgan ibratli tadbirlardan biri 1-sinfga o'qishga keluvchi o'quvchilarga alohida e'tibor berishdir.

Oquv yili boshlanishida 1-sinf o'quvchilariga maktabdan uyga va uydan maktabga olib boruvchi xavfsiz yo'l chizmasi chizilgan, ammo to'ldirilmagan qog'oz beriladi. O'quvchi esa ota-onasi va o'qituvchisi nazoratida uni to'ldiradi, qaysi yo'ldan borganda va qaytganida xatarsiz bo'lishini o'ylaydi. To'ldirilgan qog'oz sinfda muhokama qilinadi.

Respublikamizning ko'pgina maktablarida yo'l harakati xavfsizligi, maorif, sog'liqni saqlash xodimlari, farzandlari 1-sinfga boradigan oilalarga borib, ota-onalar bilan bolalarning maktabga xavfsiz borib-kelishi, bolalar xavfsizligi uchun ota-onalarning javobgarligi haqida suhbat o'tkazishi an'anaga aylanib qolgan.

Ayrim viloyatlarda esa bunday oilalarga chiroyli bezak berilgan, taxminan quyidagi mazmunga ega murojaatnomalar yuboriladi.

Foydalaniladigan adabiyotlar:

1. Vazirlar Mahkamasining "Yo'l harakati qoidalarini tasdiqlash to'g'risida" 2000-yil 11-dekabrda 472-son [qarori](#) (O'zbekiston Respublikasi QT, 2000-y., 12-son, 75-modda).

2. Vazirlar Mahkamasining "Yo'l harakati xavfsizligini ta'minlashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 2006-yil 21-noyabrda 241-son [qarori](#) (O'zbekiston Respublikasi QT, 2006-y., 11-son, 87-modda).

3. Vazirlar Mahkamasining "Transport vositalari haydovchilari va yo'lovchilari xavfsizligini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida" 2007-yil 6-martda 44-son [qarori](#) (O'zbekiston Respublikasi QT, 2007-y